

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТ А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Мария Маринова Пенева
УНСС, Бизнес факултет, Катедра Икономика на природните ресурси
3.8. Икономика, "Икономика и управление (аграрна икономика и политика)"

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „**ДОКТОР**“ в Тракийски университет – Стара Загора по професионално направление - 3.8. Икономика; научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство)“.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 2610 / 11.10.2021 на Ректора на Тракийски университет – Стара Загора.

Автор на дисертационния труд: Иванка Стойчева Жекова

Тема на дисертационния труд: Икономическа оценка на регионалната отраслова структура

1. Информация за дисертанта

Иванка Стойчева Жекова се обучава в докторска програма към катедра Икономика на Стопански факултет, Тракийски университет, гр. Стара Загора по научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство)“, професионално направление 3.8 Икономика. Обучението е осъществено в самостоятелна форма в периода 2013-2017 година, като докторантката е отчислена с право на защита. През 2021г. тя успешно приключва изследването си и представя дисертационен труд, обект на настоящото становище.

Докторантката притежава диплома за магистърска степен по специалност „Счетоводство и контрол“ от Стопанска академия „Д. А. Ценов“, гр. Свищов. От 2003г. до момента тя заема позицията „асистент“ в Тракийски университет, гр. Стара Загора и преподава по дисциплините: статистика, икономическа статистика, икономически анализ, инвестиции, финансово-стопански анализ. Професионалната биография и развитието на Иванка Жекова в годините е доказателство за стремежът ѝ за надграждане на знания и опит в областта на икономиката и науката. Владее писмено и говоримо руски и английски езици.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за становище труд е с обем от 235 стандартни страници основен текст с приложения. Списъкът на използваната литература включва 219 литературни източника, от които 49 на кирилица.

Дисертацията е структурирана в увод, три глави, изводи и препоръки и заключение, което отговаря на стандартно приетата структура за подобна научна разработка. Основният

текст е добре балансиран и структуриран по глави.

Заглавието на дисертацията е формулирано правилно, като съдържанието отговаря на заглавието. Целта за оценка „ролята на регионалната отраслова структура за формиране на висок икономически растеж“ чрез анализ на „равнището, динамиката и структурните различия на национално и регионално ниво по основни икономически отрасли“ е коректно формулирана и отговаря на поставената тема. Логично следва и изведената теза: „Различията в структурата по основни икономически сектори представляват съществен фактор, предопределящ националния и регионален икономически растеж.“. Поставените основни задачи, считам за логични, последователни и водещи към реализиране на целта и приемането на поставената изследователска теза. Обектът и предметът на изследването са коректно формулирани и в съответствие с поставените цел и изследователска теза. Коректно са посочени и ограниченията, в рамките на които е проведено изследването.

Проучена е основна част от класическата и специализирана научна литература във връзка с теориите за икономически растеж, определящите го фактори и методите за икономическа оценка на регионални структурни различия. Добро впечатление прави разнообразието от използвани публикации и представените мнения на известни автори.

В предложения ми за становище дисертационен труд се разглежда безспорно важен и сложен проблем, като докторантката ясно формулира и аргументира позицията си. Темата на изследването е актуална, изисква различен, комплексен подход за да бъдат обхванати цялостно разглежданите въпроси и проблеми. Темата е важна, тъй като поставя въпроси, свързани с динамиката на отрасловата структура на различни нива и оценката на нейната ефективност чрез локализацията на структурните промени и изследване на факторите за тях. Успешно проведеното изследване е и от голяма практическа важност предвид на ситуацията, включваща пандемична криза в много направления и период на програмиране и залагане на стратегии, включително и за устойчивото регионално развитие. Докторантката добре акцентира и върху връзката между регионалната ефективност на производството (относителната производителност на труда) и факторите, които формират структурните регионални различия. Пред нея е стояла сложната задача да разработи и приложи подход, отразяващ едновременно спецификите на регионалния растеж и структурните изменения, който подход да ѝ позволи да обясни и предложи дългосрочни решения за специализацията, концентрацията и конкурентоспособността на регионите. Затова смятам, че изборът на тема е добре преценен, актуален и смислен, както и подходът за провеждане на изследването.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първа глава е озаглавена „Теоретични и методологични основи при оценка на регионална отраслова структура“ и представя преглед на разбиранията и основните елементи на икономическия растеж. Тук много важен момент е разясняването на връзката между икономически растеж и отраслова структура и значимостта на структурните промени за регионите, поставяйки основа за проведеното изследване.

Втора глава представя анализа на процесите на „Локализация и специализация по региони и отрасли“. В нея е дадена последователно оценка на структурните икономически различия в ЕС и в България. Приносен момент, според мен, носи дискусията и анализа на

сравнителните предимства по сектори и подсектори на основа на заетостта, за оценка на структурните промени. Анализът е задълбочен с изчисляването и тълкуването на коефициентите, характеризиращи интензивността на структурните промени на заетите.

Трета глава, озаглавена „*Факторен анализ и икономическа оценка на структурни регионални различия*“, представя предложението на докторантката за факторен анализ, в рамките на което прави избор и оценява индикаторите, определящи структурните различия в регионален аспект. Също така в трета глава е приложен регресионен анализ и критична оценка на индивидуалните влияния върху относителната производителност на труда на факторите: дял на БДС в първичния, вторичния и третичния сектор на регионите, преки чуждестранни инвестиции и гъстота на населението. В допълнение, прилагайки клъстерен анализ, докторантката извежда и конкретни характеристики и причини за задълбочаващите се регионални различия в страната.

Представеното изследване е доказателство, че докторантката познава научната литература и постижения в областта на регионалните изследвания и теория на растежа, усвоила е и е приложила съответен инструментариум, представила е авторски подход към нерешени или частично решавани проблеми. Всичко това ѝ позволява да постигне конкретни научни и практико-приложни приноси, надлежно формулирани и включващи:

1) Докторантката успешно разработва и прилага набор от статистико-икономически методи, на основата на които извежда ключови факторни влияния, обуславящи регионалните социално-икономически различия. По този начин аргументирано формулира и препоръки за създаване на по-благоприятни условия за формиране на отраслова стопанска структура на национално и регионално ниво.

2) Авторката е осъществила успешно критичен преглед и систематизация на теоретични виждания относно структурния подход и разработва подход за групиране на региони по критериите за оценка на регионални структурни различия.

3) Докторантката използва добре резултатите от оценката и анализа на значителен обем данни, за да изведе съществени закономерности и тенденции, свързани с равнището, динамиката и структурата на регионалните и отраслови различия и да обоснове предложенията си за целенасочено структуриране и регулиране на икономиката с оглед постигане на устойчив икономически растеж.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторант Жекова е представила 3 публикации, които са свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основни части от него. Представени за рецензиране са две самостоятелни статии (в сп. *Trakia Journal of Sciences*) и една статия в съавторство с други изследователи (в сп. *Икономическа мисъл*). Те са публикувани в периода 2016-2019г. в престижни списания, т.е. напълно отговарят в количествено и качествено отношение на изискванията за придобиване на ОНС “доктор”.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд е с обем от 42 страници и включва обща характеристика, структурата и съдържанието на разработката. Представени са всяка част от

дисертацията, на кратко, като е акцентирано на постигнатите теоретико-методологични и емпирични резултати. Приложен е списък на свързаните с дисертацията публикации на авторката. Общата ми оценка за автореферата е, че той представя коректно и в необходимата пълнота основните моменти от дисертационния труд.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Предложеният за рецензиране труд има своите достойнства и посочените тук критични бележки в никакъв случай не намаляват качествата му. Позволявам си да препоръчам на Иванка Жекова по-ясно и категорично да изразява своята позиция в бъдещи разработки, тъй като към момента в определени части липсва критичният ѝ поглед върху основните разгледани концепции и възприетите такива при разработка на дисертацията. В последващата си работа докторантката следва да се стреми към по-прецизно отразяване на използваните литературни източници в дискусиата и анализа, тъй като в момента не всички изброени заглавия в списъка с литература са упоменати прецизно в текста. Също така подобна разработка би спечелила от прилагането на списъци за включените в разработката таблици, фигури, графики и други средства за визуализация на резултатите още в началото на разработката, което улеснява читателя и подпомага работата с тях и справка при необходимост.

Бих искала поставя два въпроса, по които ще се радвам докторант Иванка Жекова да вземе отношение по време на защитата на дисертационния труд, а именно: *Каква е Вашата оценка за промените в регионалната отраслова структура в България, които ще настъпят при прилагане на плана за действие на Европейския зелен пакт? И кои фактори бихте включили в изследването си, така че да отразите в анализа си очакваните тенденции?*

7. Заключение

Представените резултати и приносни моменти, съдържащи се в дисертационния труд, ми дават основание да посоча, че той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитието на академичния състав в Тракийски университет – Стара Загора за неговото приложение и да дам положителна оценка.

Предлагам на Научното жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство)“ на Иванка Стойчева Жекова.

15/11/2021, гр. София

Подпис:

Заличено!